

FLANDERS COMPUTER CLUB

VZW

Men kan ook naar de volgende site op internet gaan, gebruik Ctrl+L muisklik.

<http://www.hoorn.be/muziektermen.htm>

Muziektermen algemeen.

Samenbundeling van alle benamingen die voorkomen in de muziek, deze heb ik samen gebracht naar aanleiding van de vele vragen die wij kregen in onze computerclub FCC.

Veel plezier hiermee: Staf Van de Sande.
In alfabetische volgorde:

A Capella	Zingen zonder instrumentale begeleiding. In de opera is deze zangvorm echter nogal zeldzaam. Hij wordt meestal toegepast in (vroeger) kerkmuziek.
Absoluut gehoor	Het vermogen om de toonhoogte van klanken zonder voorafgaande vergelijking te benoemen.
Abstracte balletten	Balletten zonder verhaal of thema. Dansen om het dansen zelf.
Accent	Nadruk op de noot. Het teken waarmee het accent wordt aangegeven - > - staat boven of onder de noot.
Achterdoek	Beschilderd doek dat achter het toneel hangt en bij het decor hoort.
adiastematisch handschrift	neumen zonder exacte toonhoogte
Aeolisch	In de 16de eeuw toegevoegde toonsoort voor kerkelijke muziek waaruit later de kleine-tertstoonladder is ontstaan.
Afterbeat	Muziekstijl met het accent op de tweede en vierde tel. Deze accentverdeling geldt vaak voor de begeleidende

instrumenten, niet voor de melodiepartij.

Agnus Dei	Lam Gods: gezang uit het ordinarium van de mis
Agogiek	De leer van de veranderingen in tempo.
Akoestiek	De leer van het geluid. Ook gebruikt als aanduiding voor de kwaliteit van concertzalen en kerken
Akkoord	Een samenklank van meer dan twee tonen die volgens een bepaalde manier wordt opgebouwd
Akkoordenschema	Een opeenvolging van akkoorden, doorgaans in een vaste volgorde. Het schema wordt vaak herhaald. Een akkoordenschema wordt veelal gebruikt als begeleiding van een melodie.
Akkoordinstrument	Instrumenten waarmee akkoorden worden gespeeld, zoals een toetsinstrument (piano, keyboard, synthesizer), een gitaar en een harp. Op deze instrumenten kan een baspartij worden gecombineerd met akkoorden en een melodie. Instrumenten waarop dat niet kan worden melodie-instrumenten genoemd.
Akkoordsymbool	Geeft via een hoofdletter boven de notenbalk aan om welk akkoord het gaat. Een akkoord dat wordt aangegeven met de hoofdletter C is een C-akkoord. Het C-akkoord bestaat dan uit de akkoordtonen c-e-g.
Akkoordtonen	Tonen waaruit een akkoord is opgebouwd
Aleatoriek	Toevalsmuziek
Aliquoten	Boventonen, voortgebracht door trillende snaren die meeklinken boven de hoofdtonen
Alleluia	Tussenzang na de tweede lezing uit het proprium van de mis
Allemande	Oude, rustige dans uit Duitsland in tweedelige maat
Alt	Laagste vrouwenstem.
Alteratie	Tijdelijke verhoging of verlaging van een noot die leidt tot

	een kleurverandering van de muziek
Ambrosiaans	liturgie uit Milaan, verwant met, maar verschillend van gregoriaans
Anglaise	Verzamelnaam voor verschillende Engelse dansen
Anti-metrische figuur	Ritmische figuur dat tegen het metrum van een maatsoort ingaat, bijvoorbeeld een triool.
Antifonaal	Wisselzang. Groep antwoord op voorzanger. Bv. in een katholieke mis
Antifoon	gezang dat een psalm omlijst; oorspronkelijk bedoeld om de toon aan te geven voor het koor
Antiphonarium	boek met de gezangen voor de officiële gebedstijden van de geestelijkheid
Appogiatuur	Korte of lange voorslag
Arabesque	Balanceren op één been, met het andere been omhoog en naar achteren gestrekt
Aria	(Letterlijk lucht, adem) Een lied voor één zanger, waarin hij of zij een gevoel tot uitdrukking kan brengen. In de oorspronkelijke vorm draagt de aria niet bij aan de handeling, het verhaal dat verteld wordt staat even stil, de toeschouwer is getuige van de gevoelsexpressie. De aria's zijn vaak de vocale hoogtenpunten van de opera: de 'hits'.
Arrangement	Een instrumentale bewerking van een muziekstuk voor een andere bezetting dan waarvoor het oorspronkelijk is gecomponeerd. De melodie wordt bijvoorbeeld door andere instrumenten spelen, of een rustig nummer wordt omgezet in een snelle, swingende versie. Het muziekstuk klinkt in elk geval anders dan het originele stuk.
Ars antiqua	Meerstemmige muziek uit de 13de eeuw, waarbij het ritme voor het eerste in notenschrift is afgedrukt
Atonaal	Niet tonaal. Valsklinkende akkoorden of stukken waarbij de melodie zoek is.

Atonaliteit	Muziek zonder vast voorgeschreven basis
authentieke modus	hoge ligging van een kerktoneel
Badinage	Vrolijke, scherzo-achtige compositie.
Bagatelle	Klein muziekwerkje
Ballade	In de middeleeuwen een verhalend danslied, later een instrumentaal muziekstuk in romantische stijl
Ballet	Virtuoze dansvorm
Ballon	Het zweefvermogen van een danser
Barcarolle	Gondellied uit Venetië
Barre	Houten stok langs de muur van de balletstudio. Wordt door dansers gebruikt om hun evenwicht te bewaren tijdens hun oefeningen.
Bariton	Middelste mannenstem.
Barokpizzicato	Sterk pizzicato door de snaar weg te trekken
Bas	Laagste mannenstem, waarbij de combinatie van laagte en donker timbre van belang is
Basmotief	Een motief dat laag gespeeld wordt
Basso continuo	Continue doorlopende bas als fundament voor de compositie
Basso ostinato	Steeds herhaalde figuur in de bas
Baton	Dun stokje waarmee de dirigent het orkest leidt.
Battaglia	Strijdmuziek
Battements frappés	Een oefening aan de barre, waarbij de voet eerst gebogen wordt en dan tegen de vloer slaat, zoals een lucifer wordt

afgestreken.

Battements tendus	Een oefening aan de barre waarbij de voet gestrekt in een punt over de vloer glijdt.
Batterie	Passen waarbij de benen tegen elkaar slaan, zoals de entrechat. Er is een petite batterie (klein) en een grande batterie (groot).
Beat	(Drum)slag. de steeds herhaalde slag in de jazz- en popmuziek
Begeleiding	Begeleidingspartijen ondersteunen de melodiestem. Veel gebruikte begeleidingsinstrumenten zijn de piano en de gitaar.
Bel canto	(Italiaans voor schone, mooie zang) Italiaanse zangkunst tussen de 17e en de 19e eeuw waarbij de klank zo natuurlijk en regelmatig mogelijk overgebracht moest worden. Het ging alleen om de schoonheid van de klank. De solozanger kreeg een belangrijke plaats in de voorstelling omdat de componist hem de ruimte gaf voor een virtuoze versiering van de melodie.
Bemol	Vroegere benaming voor de mol, een teken dat aangeeft dat de toon met een halve toon verlaagd moet worden. Wordt aangeduid met een soort van b
Benedictus	Deel van de gezongen mis
Benesh-notatie	Systeem om danspassen te noteren, uitgevonden door Joan en Rudolf Benesh in 1955.
Berceuse	Wiegelied.
Bergamaque	Oude Italiaanse dans uit de streek van Bergamo. Zeer snel van tempo.
Bewerking	Arrangement van een bestaand stuk
Bezetting	De soort en het aantal instrumenten en zangstemmen waarmee een muziekstuk wordt uitgevoerd.

Bicinium	Tweestemmige a capella compositie
Bigband	middelgrote orkestsamenstelling
Binair	Tweeledig. Meestal gebruikt als aanduiding van een tweedelige maatsoort
Bithematiek	Muziekstuk dat twee thema's bevat, bijvoorbeeld het eerste deel van een sonate.
Bitonaal	Muziek die zich gelijktijdig in twee verschillende toonsoorten beweegt, het gelijktijdig gebruiken van twee toonsoorten die meestal een half octaaf uit elkaar liggen.
Blaasinstrumenten	Alle instrumenten waarmee de klank via lucht wordt voorgebracht.
Blaaskwintet	Een ensemble dat bestaat uit dwarsfluit, hobo, klarinet, fagot en hoorn
Blue note	Te laag geïntoneerde toon, meestal de tert
Blues	Muziekstijl die wordt gekenmerkt door een vermenging van Afrikaanse en Europese toonladders, vermengd met verlaagde tertsen en septimen
Bluesschema	Akkoordenschema dat bestaat uit twaalf maten.
Bolero	Spaanse dans in driedelige maat, oorspronkelijk met begeleiding van zang en castagnetten
Boog	Gebuikt voor een gebogen lijn die twee of meer noten van dezelfde hoogte met elkaar verbindt, wat aangeeft dat de noten als één doorlopende noot moeten worden gespeeld. Andere benaming voor de strijkstok, het hulpmiddel waarmee muzikanten een strijkinstrument bespelen.
Boogie-woogie	Improviserende pianostijl met steeds herhaalde figuren in de linker hand en contrasterende ritmen in de melodieën van de rechter hand, meestal in een bluesschema van twaalf maten.
Bourrée	Oude, Franse boerendans in een snel tempo

Boring	Het verloop van de doorsnede van de buis
Borstwerk	Orgelterm. Het orgel wordt ingedeeld in het hoofdwerk, bovenwerk, borstwerk en rugwerk. Het hoofdwerk is het eigenlijke orgelgedeelte. Het borstwerk is het gedeelte onder en boven de klaviatuur
Bourdon	De diepste klok van een carillon. Term wordt ook gebruikt voor de aanhoudende toon van niet-bespeelde snaren die bij strijk- of tokkelinstrumenten meeklinken.
Bourrée	Snelle reidans in een tweedelige maatsoort, oorspronkelijk uit de Auvergne
Bovenlabium	Onderdeel van het orgel. Is het gedeelte van de luchtpijp, boven de spleetopening.
Bovenstem	De hoogste stem in een meerstemmig stuk.
Boventonen	Zwakkere tonen, hoger dan de grondtoon, die zo de toon vormen. Ook wel aangeduid als aliquoten
Bovenwerk	Orgelterm. Het orgel wordt ingedeeld in het hoofdwerk, bovenwerk, borstwerk en rugwerk. Het hoofdwerk is het eigenlijke orgelgedeelte. Het bovenwerk zijn pijpen die boven het hoofdwerk staan.
BPM	Braziliaanse Pop Muziek
Branle	Oude dans uit de 16de en 17de eeuw, al dan niet met zang
Break	Onderbreking, waarbij alleen de solist doorspeelt, en meer kans heeft zich te laten horen
Breeknoot	Noot die op een tegentijd valt
Brevier	liturgisch boek waarin alle teksten voor getijden van het kerkelijke officie gebundeld zijn
Brevis	Gregoriaanse naamaanduiding voor een korte noot in de tijd van de middeleeuwen
Bridge	Onderdeel van een popsong. Doorbreekt de afwisseling van refrein, couplet, refrein,...

Burleske	Muziek met een komisch karakter
CaBalletta	Een aria of gedeelte van een aria in een snel tempo waarin het personage zijn briljantheid of zijn dapperheid tot uitdrukking kan brengen. In de 19e eeuw werd deze vorm vaak gebruikt als slotstuk van een formele aria.
Cadans	Ritme, beweging op basis van ritmische accenten
Cadens	Een door de speler zelf ingelast solo-stuk, waarbij vaak geïmproviseerd wordt. De solist kan op deze manier zijn talenten tonen.
Cadenza	Een door de speler zelf ingelast solo-stuk, waarbij vaak geïmproviseerd wordt. De solist kan op deze manier zijn talenten tonen.
Canon	Eucharistisch gebed, kern van de mis Nazingen van dezelfde melodie tijdens de zang, maar een paar maten later
Cantate	Vocale compositie voor solostemmen en koor
Cantique	Lofzang
Cantor	voorzanger
Cantorij	Koor van zangers en instrumentalisten, verbonden aan de kerk of het hof
Cantus	gezing
Cantus firmus	Melodie is ontleend aan een ander werk
Cantus prius factus	Eerder gemaakte stem
Canzone	Oude benaming voor een meerstemmige compositie, zowel gezongen als instrumentaal.
Capotasto	Een over de hals van een fretinstrument te schuiven klem, die de stemming verhoogt. Wordt aangeduidt met capo d'astro

Capriccio	Compositie met een grillig karakter
Castraat	Jonge zanger die in zijn jeugd (voor aanvang van de pubertijd) werd gecastreerd opdat zijn jongensstem behouden zou blijven. Vooral van de 15e tot de 18e eeuw was het castreren van muzikaal begaafde jongens heel gewoon. Deze castraten werden ± 6 jaar geschoold en startten hun carrière omstreeks hun 15e jaar. Door de castratie werd de hormonale ontwikkeling stopgezet. Ze kregen geen borstbehaarung en het strottehoofd ontwikkelde zich slechts minimaal. Wel groeide het skelet door en werd het lijf vaak buiten proportie groot. Door hun flink gegroeide borstkas en hun kleine strottehoofd waren ze in staat heel licht te zingen en tonen lang aan te houden. Bij de volwassen castraten maakte het longvolume en de grotere resonantieruimte, gekoppeld aan de hoge jongenstemregisters, een groot stemvolume, een enorme uitstraling en een tot dan toe ongekennde virtuositeit mogelijk. Later werden castraatstemmen veelal vervangen door tenoren.
Cavatina	Een kort, lyrisch zangstuk voor een solist.
Celebrant	Priester die de mis opdraagt
Cesuur	Onderbreking van de muziek als een nieuwe zin of een nieuw gegeven gaat beginnen
Chaconne	Oude dansvorm die bestaat uit melodische variaties
Chanson	Het Franse lied
Choreografie	Beschrijving van de dansbewegingen.
Chorus	Rondedans
Chromatiek	Het kleuren van de tonen door ze met een halve toon te verhogen of te verlagen
Chromatisch	Half toonklinkend
Chromatische toonladder	Toonladder die is opgebouwd uit halve tonen
Classicisme	Muziekstijl uit de tweede helft van de 18de eeuw, gekenmerkt

door een hang naar de natuur

climacus	Is een aflopende notengroep van drie of meer noten. De eerste, hoogste noot wordt gewoon geschreven, de aflopende noten als een klein, ruitvormig nootje. Men noemt zo'n notengroep ook wel een subpunctis
clivis	Het tegenovergestelde van een pes. Bestaat uit twee noten: een lagere en een hogere. De hoogste wordt altijd eerst gezongen.
Cluster	Het tegelijkertijd aanslaan van een aantal dicht bij elkaar liggende tonen.
Coda	Het naspel (eindstukje) van een muziekstuk.
Coloratuur	Virtuoze versiering van zangstukken door snelle loopjes, sprongen en tremelo's. Tot aan het begin van de 19e eeuw kregen zangers van alle stemsoorten door coloraturen de gelegenheid hun virtuositeit te demonstreren. Vanaf de 19e eeuw werden coloraturen voornamelijk aangetroffen in sopraanaria's. Beroemde coloratuuraria's zijn de wraakaria van de koningin van de nacht in Mozart's Zauberflöte, de waanzinaria van Lucia in Lucia di Lammermoor (Donizetti) en de aria van Zerbinetta uit Ariadne auf Naxos (Strauss).
Communie	Slotzang uit het proprium van de mis
Communio	Slotzang uit het proprium van de mis
Complementair ritme	Het ritme van de ene partij vult het andere aan, zodat klinkend het ritme compleet wordt.
Complementaire intervallen	Het interval dat een ander interval aanvult tot het oktaaf
Completen	Gebed voor het slapengaan uit het officie
Componist	Iemand die muziek schrijft
Compositie	Muziekstuk dat het eindresultaat is van het uitwerken van één of meerdere muzikale gegevens

Concert	Optreden van een orkest, groep of zanger
concerto	Drie- of vierdelige compositie voor solo-instrumenten en symfonieorkest
Concerto grosso	Een muziekstuk voor een groep solisten
Concertino	Klein concert
Concertmeester	Leider van de eerste violen in een orkest
Conductus	Geestelijk niet-liturgisch gezang in het Latijn
Conische boring	De buis is bij het aanblaaspunt het smalst, en wordt naar het einde toe steeds breder
Consecratie	Kerngebeuren van de mis, waarbij brood en wijn veranderd worden in het lichaam en bloed van Christus
Consonant	Harmonieus samenklinkend
Consort	Vier- tot zesstemmig ensemble voor kamermuziek
Contra-alt	Laatste vrouwenstem
Contrafact	Nieuwe tekst op bestaande melodieën.
Contrapunt	Meerstemmigheid waarbij elke stem onafhankelijk is, het tegenovergestelde van harmonie
Contrast	tegenstelling
Corps de ballet	Dansers die als groep samen dansen en geen solo's of hoofdrollen dansen
Coulissen	Beschilde decorstukken die rechtop staan naast het podium
Countertenor	Hoogste mannelijke stem, op de hoogte van van de vrouwelijke alt. Met de opkomst van de historisch getrouwe opvoering van de vroege muziek werden countertenors weer veelvuldig ingezet, bijvoorbeeld om bij de opvoering van oude

muziek de voordracht van castraten te benaderen.

Couplet	Regels van een lied die een eenheid vormt. De melodie blijft hetzelfde, maar de tekst verandert.
Courante	Franse snelle dans in een oneven maat
Cover-versie	Nagebootste versie van een lied
Credo	Geloofsbelijdenis, gezang uit het ordinarium van de mis
Csardas	Vurige, Hongaarse dans
Custos	Dit half nootje met een staartje naar boven geeft op het einde van de notenbalk of bij een verandering van sleutel aan met welke noot de volgende notenbalk aanvangt. De custos zelf wordt niet gezongen.
Cyclisch	Composities waarbij de diverse onderdelen nauw met elkaar in verband staan
cylindrische boring	de buis is over de gehele lengte even breed
Czimkon	Slavische dans
Da Capo	Een deel van de compositie die vanaf het begin herhaald moet worden.
Da Capo aria	Driedelige aria waarvan het derde deel het eerste met varianten herhaalt
Da Capo principe	De gezongen delen in een aria worden afgewisselt door een instrumentaal deel.
Da segno	Aanduiding dat een deel van de compositie vanaf een bepaald teken herhaald moet worden.
Danssuite	Compositie met minstens vier onderdelen.
Demi-caractère	Een folkloristische dansstijl, soms wat komisch getint, vaak technisch heel moeilijk.
Detonatie	Afwijking van de juiste toon

Deuterus	Tweede modus met finalis op mi. Omvat de authentieke derde en de plagale vierde kerktoon
Diafonie	Dissonant, niet welluidend
diaken	Assistent van de celebrant bij de mis; ook een geestelijke die de voorlaatste van de zeven wijdingen ontvangen heeft
Diapason	toonhoogte, algemeen geldende stemming
diastematisch handschrift	Neumen met aanduiding toonhoogte
Diatonisch	opeenvolgend
Diatonische toonreeks	Doorlopende reeks opeenvolgende tonen
Diptiek	Compositie die bestaat uit twee delen (tweeluik)
Dirigent	Leidt het orkest, ensemble of koor. Bepaalt het tempo en hoe er gespeeld moet worden.
Dirty intonation	Het opzettelijk iets te hoog of te laag spelen of het vervormen van de toon
Discant	Hoge gedeelte van het toonregister
Discantus	Meerstemmigheid
Dissonant	Een samenklank waarvan de tonen veel wrijving geven (onrustig, spannend). Deze samenklank kan uit twee of meer tonen bestaan.
Divertimento	Meerdelige compositie met een luchtig karakter
Dixieland	Oude stijl van Jazz. Blanke orkestjes die wesstere melodieën spelen met van oorsprong Afrikaanse ritmes.
Do	Eerste noot van een toonladder. Wordt ook wel aangeduid met c

Dodecafonie	Compositietechniek waarbij de chromatische tonen alle twaalf worden toegepast
Dominant	De vijfde toon of trap van een toonladder. In de toonladder van do is de sol de dominant
Doorgecomponeerd	Liedvorm waarbij elke strofe een andere melodie heeft
Doorwerking	In een sonate het deel na de expositie waarin de componist 'speelt' met verschillende thema's uit de expositie
Doublure	Instrument dat een stem exact volgt en die stem daardoor verdubbelt
doxologie	Lofspreuken: men onderscheidt de grote doxologie (Gloria in excelsis Deo) en de kleine doxologie (Gloria Patri et Filio)
Drieklank	Een samenklank die is opgebouwd uit drie verschillende tonen
Dubbelconcert	Concert voor twee instrumenten of twee orkesten
Dubbelkruis	Twee kruisen voor een noot, die aangeven dat de noot twee halve tonen of één toon moet verhoogd worden. Wordt soms ook aangeduid met een x voor de noot.
Dubbelmol	Twee mollen voor een noot, die aangeven dat de noot twee halve tonen of één toon moet verlaagd worden
duet	twee stemmen of twee instrumenten
Duo	Muziekstuk voor twee instrumenten en ook een groep die uit twee muzikanten bestaat
Duool	Een in tweeën gedeelde noot
Dur	grote-terts-toonsoort
Dynamiek	De toonsterkte. Zijn schakeringen die bepalen hoe hard of zacht een muziekstuk gespeeld moet worden.

Echodynamiek	Een fragment uit een muziekstuk dat in een zachtere toonsterkte wordt herhaald.
Eenstemmige muziek	Muziek waarbij steeds één stem klinkt. Wanneer door twee of meer personen dezelfde melodie wordt gezongen, is het ook éénstemmige muziek.
Elegie	Treurzang waarin de droefenis breed wordt uitgemeten
Enharmonisch	Twee tonen die hetzelfde klinken, maar anders worden genoteerd, bijvoorbeeld Fis en Ges.
Ensemble	Groep muzikanten
Enkelriet-instrumenten	instrumenten die een mondstuk hebben waartegen het riet is bevestigd
Ensemble	Groep van zangers of instrumentalisten die gezamenlijk musiceren
Entr'acte	Muzikaal tussenspel tussen twee bedrijven van een opera
Entrada	Openingsstuk
Entree	Opening van een muziekstuk of een ballet.
Epistel	Schriftlezing in de mis, doorgaans uit de brieven van de apostelen
Estampie	Danslied
Étude	Oefenstuk
Eucharistie	De mis of het avondmaal, centraal gebeuren uit de christelijke liturgie
Eufonie	Welluidendheid
Euritmie	Bewegingskunst waarbij muziek en beweging harmonieus samengaan.
Evangelie	Laatste schriftlezing in de mis, ontleend aan een van de vier evangelies

Evergreen	Lied dat door de jaren heen populair is gebleven
Euouae	Slotformule van een psalmtoon (differentia) ontleend aan de klinkers van seculorum amen
Expositie	Het eerste deel van een werk, waarin de componist thema's exposeert die de basis zijn voor de rest van de compositie. Hierna volgt nog de doorwerking en de reëxpositie.
Expressionisme	Kunststijl uit het begin van de 20ste eeuw waarbij de componist uiting geeft aan zijn eigen gevoelens
Exsultet	Gezang bij de wijding van de paaskaars in de Paasnacht
F-sleutel	Fasleutel. Geeft aan op welke lijn de fa staat. Dient voor de lage instrumenten.
Fa	Vierde noot van een toonladder. Wordt ook wel aangeduid met f.
Fado	Portugees lied, meestal met gitaarbegeleiding.
Falset	Verhoging van het stemregister door het strottenhoofd en de stembanden in een bepaalde stand te zetten.
Fandango	Spaanse volksdans in een driedelige maat
Fanfare	Muziekkorps met koperen blaasinstrumenten en slaginstrumenten. In een fanfare komen geen houtinstrumenten voor.
Fantasie	Compositie met een steeds variërend motief.
Farandole	Levendige dans uit Zuid-Frankrijk
Fasleutel	Geeft aan op welke lijn de fa staat. Dient voor de lage instrumenten.
Fermate	Een verlenging van een noot naar keuze
Fermateteken	Halve cirkel met een puntje in het midden dat boven of onder de noot staat die je naar keuze moet verlengen.

Fill in	Ritmische verbinding tussen de melodische thema's van een improvisatie, meestal gespeeld door de slagwerker. Een 'Fill' bereidt een nieuwe zin, een nieuw deeltje of een nieuwe harmonie voor
Finale	Slotstuk van een groter muziekwerk
finalis	Slottoon van een gezang, belangrijk om de modus en dus het karakter van een gezang te bepalen
Flamenco	Zigeunerdans uit Zuid-Spanje
Flutterzunge	Dit is het uitspreken van een rollende -r- tijdens het blazen. Het veroorzaakt een wat raspemd geluid
Fluttertongue	Dit is het uitspreken van een rollende -r- tijdens het blazen. Het veroorzaakt een wat raspemd geluid
Folia	Luidruchtige Portugese dans
Fontanel	Beschermlaagje voor de kwetsbare kleppen van een blaasinstrument
Fret	Een fret is een stukje metaal dat over de arm van het instrument loopt. Door een snaar op een fret te drukken wordt het stuk snaar dat kan trillen korter en de toon hoger.
Frasering	Articulatie of uitspraak van muzikale zinnen.
Frequentie	Het aantal trillingen per seconde, aangegeven in Hertz (Hz).
Frotella	Luchtige, meerstemmige compositie uit Italië
Fuga	Compositie waarin de stemmen elkaar imiteren. Eenzelfde thema wordt daarbij in verschillende toonhoogtes uitgevoerd.
Furiant	Snelle dans met afwisselende maatsoorten
Gagliarde	Italiaanse dans in driedelige maat uit de 16de en 17de eeuw
Gaillarde	Levendige snelle springdans in driedelige maat

Gallicaanse liturgie	Liturgie van de Gallische kerk
Gamma	Toonladder
Gavotte	Franse gezelschapdans in vierdelige maat met statige bewegingen
Gebroken akkoord	In een gebroken akkoord worden de akkoordtonen na elkaar gespeeld en niet tegelijk.
Geluid	Alle met het oor waarneembare trillingen. Het menselijk oor kan geluidstrillingen waarnemen die liggen tussen 16 en 20.000 Hertz
Generale pauze	Een stiltemoment voor het hele orkest
Genre	Soort of stijl
Gepunkteerd	Noten, voorzien van een punt naast de noot. Deze verlengt de noot met de helft van zijn waarde.
Gigue	Snelle, oud-Franse dans
Gesloten lippijpen	Onderdeel van het orgel. Dit zijn de pijpen waaruit het geluid uitkomt. De bovenkant van de pijp is gesloten
Getijden	Gebeden van het kerkelijk *brevier
Gitana	Spaanse zigeunerdans
Glissando	Glijdend, snel langs de tonen gaand waardoor de toonhoogten in elkaar overvloeien
Gloria	Gezang uit het ordinarium van de mis, ook wel de grote doxologie genoemd
Gloria Patri et Filio	Slotformule van psalmen en andere gezangen, ook de kleine doxologie genoemd
Gopak	Levendige dans in tweedelige maat, afkomstig uit Rusland
Gospel	Amerikaans religieus lied
Graduale	Tussenzang na de eerste lezing uit het proprium van de mis
Grafische	Partituur waarbij het muziekverloop met plaatjes en andere

partituur	tekens wordt weergegeven ipv het traditionele notenschrift
Grand allegro	Grote sprongen en passen bij ballet
Grand jeté	Een grote, verre sprong, met de armen en benen gestrekt.
Gregoriaans	Eenstemmig liturgisch gezang. Eerste gezongen tekst die is ontstaan uit het voorlezen van liturgische teksten. Toen de groepen toehoorders groter werden, ging men deze teksten luidop reciteren. Ze werden met een soort zangstem op één toon gezongen. Later werd het meerstemmig
Grondakkoord	Grote-terts-drieklank, gebouwd op de grondtoon van de toonladder.
Grondtoon	De toon waarnaar de toonladder is genoemd. Van de do-toonladder is do de grondtoon. De grondtoon van een drieklank is de toon waarop het akkoord is gebouwd. Van het akkoord do-mi-sol is do de grondtoon. Ook wanneer het akkoord is omgekeerd, bijvoorbeeld sol-mi-do, blijft do de grondtoon.
Groot septiem	Interval dat zeven notennamen omsluit
Grote drieklank	Opeenstapeling van twee tertsen, een grote en een kleine
Grote secunde	Interval dat twee notennamen omsluit
Grote sext	Interval dat zes notennamen omsluit
Grote terts	afstand tussen drie hele tonen, aangeduid met de letters gr.t. Ook wel majeur genoemd
Growling	Wordt meestal op trompet gedaan, in combinatie met een demper. Het effect is het koperen equivalent van Louis Armstrong's manier van zingen
Habanera	Ritmische dans in een tweedelige maat, afkomstig uit Cuba
Hafabra	Harmonie, fanfare, brassband
Halling	Trage volksdans in een tweedelige maat, afkomstig uit Noorwegen

Halve noot	Noot die bestaat uit twee hele tellen. Het duurt tweemaal zolang als een vierde noot. De halve noot wordt aangeduid met een leeg bolletje met een staart
Halve toon	Kleinste toonschrede van het Europese toonsysteem, ééntwaalfde deel van een octaaf
Harmonie	Het gelijktijdig klinken van meerdere tonen Orkest met houtblazers, koperblazers en slagwerk
Harmonieorkest	Orkest met houtblazers, koperblazers en slagwerk
Heldentenor	Een tenor met een zware, dramatische stem die grenst aan de bariton. De heldentenor wordt ingezet voor zware rollen. Het is ook de zwaarste tenorstem
Heletoonstoonladder	Verdeling van een oktaaf in 6 grote secunden
Hemiool	Verdeling van twee 3/4 (twee keer drie kwartnoten) maten in drie halve noten (drie keer twee kwartnoten).
Herhaling	Iets opnieuw doen. In de muziek kan een melodie, een ritme of een samenklank meerdere keren voorkomen. De meest bekende vorm van herhalen is het refrein. Herhalen kan op twee manieren: op dezelfde toonhoogte of iets hoger of lager
Herhalingstekens	Teken dat wordt aangeduid met twee verticale strepen en een dubbelpunt. Tussen twee van deze tekens moet een muziekstuk herhaald worden. : dit stuk moet éénmaal herhaald worden :
Herstellingstekens	Voortekens dat een verhoging of verlaging van een noot ongedaan maakt
Heterofonie	Gelijktijdig klinken van een thema en een variatie daarop
Hexachord	Systeem van zes diatonische tonen met een halve toon in het midden
hoed	Deksel van de luchtpijp van het orgel
homofonie	Compositorische schrijfwijze waarbij alle stemmen in een

	gelijk ritme zijn neergezet
Homofoon	Gelijkklinkend
Hoofdaccent	Het accent op de eerste tel van de maat
Hoofdthema	Het belangrijkste thema van een compositie
Hoofdvorm	Oorspronkelijk de vorm van het eerste deel van een klassieke sonate
hoofdwerk	Orgelterm. Het orgel wordt ingedeeld in het hoofdwerk, bovenwerk, borstwerk en rugwerk. Het hoofdwerk is het eigenlijke orgelgedeelte
Houtinstrument	Instrumenten die aangeblazen worden met een houten mondstuk
Horae	De zogenaamde kleine uren van het dagofficie (Priem, terts, sext en noon)
Horlepíjp	Schotse volksdans
Humoresque	Licht, vrolijk muziekstuk
Hymne	Loflied in versvorm, het volkslied van een land.
Ictus	Accentstreepje ingevoerd door Dom Mocquereau
Idiofoon	Instrument dat zelf trilt.
Imitatie	Herhaling van de melodie, meestal op een andere toonhoogte
Impressionisme	Kunststijl uit de tweede helft van de 19de eeuw, waarbij de kunstenaars weergeven wat hun oog of hun oor waarneemt. Bij impressionistische muziek is de stemming het belangrijkste element
Impromptu	Improviserend
Improvisatie	Vrije fantasie
Inleiding	Een kort gedeelte waarmee een muziekstuk begint. In de pop- en jazzmuziek ook wel intro genoemd

Instrumentatie	De leer van de instrumenten.
Intavolare	Overschrijven van muziek in een ander notenschrift
Interludium	Tussenspel
Intermezzo	Instrumentaal of vocaal tussenspel in een opera tussen twee bedrijven
Interpretatie	Persoonlijke inkleuring van een muziekstuk, vertolking
Interpunctie	Muzikale frasering
Interval	Toonafstand. De afstand tussen twee tegelijk of na elkaar klinkende tonen
Intonatie	Het op de juiste toonhoogte inzetten van de zangstem of een instrument.
Intrada	Voorspel, inleiding op het eerste thema van een symfonie
Intro	Voorspel, meestal vrij kort en instrumentaal
Introitus	Openingszang uit het proprium van de mis
Inventie	Compositie in een improviserende stijl.
Isometrisch	Twee of meer melodieën van gelijke metrische en ritmische beweging
Isoritmiek	Met gelijk ritme
Isotonisch	Gelijk van toon
Jalee	Spaanse volksdans in een driedelige maat
Janitsarenmuziek	Turkse militaire muziek die ook wel wordt gebruikt in opera's.
Jazz	Mengvorm van West-Afrikaanse en Europese stijlelementen, die aan het begin van de 20ste eeuw ontstaan is in het zuiden van de Verenigde Staten.
Jazzband	Ensemble van piano, (contra)bas, drums en één of meerdere solisten

Jazzdans	Jazzdans is gebaseerd op Afrikaanse dansen en wordt in balletten gebruikt.
Jota	Vlotte, Spaanse volksdans in een driedelige maat
Kakafonie	Verzamelnaam voor valse, lelijke, slecht georganiseerde,... muziek
Kalamaika	Hongaarse dans in tweedelige maat
Kam	Deel van een viool. Via de kam gaan de trillingen van de snaren naar de klankkast. Zorgt ook mee voor de lengte van de snaar en de spanning.
Kamermuziek	Muziek die is geschreven voor kleine concertruimten
Kamerton	Internationaal vastgestelde toon voor het stemmen van instrumenten. De kamerton A1 is in 1939 vastgesteld op 440 Hz en is de la (A). De andere tonen kunnen hiervan worden afgeleid.
Kapelmeester	Leider van een orkest of een koor
Kerklied	Eenstemmig gezang tijdens een christelijke kerkdienst, verwant aan het volkslied
Karakterrol	Een rol waarbij toneelspel en mime worden gebruikt
kartelnoot	Ook wel quilisma of tandnoot genoemd. Komt hoofdzakelijk voor in stijgende groepen zoals een pes of een scandicus. Meestal beschouwt men de quilisma als een overgangsnootje dat bijna glijdend moet gezongen worden.
Kastschek	Russische kozakkendans
kerktoon	Een van de acht toonladders uit de oktoechos, bepaald door enerzijds de slottoon (finalis) en anderzijds de tenor of reciteertoon. De ligging van de halve tonen bepaalt het karakter ervan
kielhoutje	Deel van een viool. Het kielhoutje is een verhoging op de bovenkant van de toets en zorgt ervoor dat de snaren de toets niet raken
kinhouder	Klem op de viool om onderaan tegen de kin te steunen
Klankbron	Het onderdeel van een instrument waarvan de trillingen komen
Klankdichtheid	Mate van doorzichtigheid van een orkestklank
klankkast	Kast die het geluid van bv een snaar krijgt, en die vervolgens de toon versterkt, krachtiger en voller maakt. In de klankkast zitten

	één of meerdere klankgaten om de trillende lucht uit de klankkast te laten ontsnappen
Klankkleur	De soort klank van de instrumenten, dat afhankelijk is van de klankborn, speelwijze, materiaal en de vorm van het instrument.
Klanklaag	Duidelijk te onderscheiden klankgroep binnen een orkestklank
Klassiek	Muziekstijl
Klassiek ballet	Dansstijl gebaseerd op regels die door de eeuwen heen zijn vastgelegd door Franse, Russische, Deense en Italiaanse balletmeesters.
Klassieke balletten	Meestal Russische balletten met een sprookjesachtig verhaal uit het eind van de 19de eeuw, die een bepaald patroon volgen.
Klaviatuur	Orgelterm. De klaviatuur omvat de manualen, het pedaal en de registerknoppen
Kleine drieklank	Opeenstapeling van twee tertsen, een kleine en een grote
Kleine secunde	Kleinste interval in het traditionele westerse toonstelsel
Klein septiem	Interval dat 7 tonen omvat. Hierbinnen vallen ook twee kleine seconden
Kleine sext	Interval dat zes tonen omsluit waar. Hierbinnen vallen ook twee kleine seconden.
Kleine terts	Interval dat drie tonen omsluit waar. Hierbinnen vallen ook twee kleine seconden.
Kleine-terts-toonladder	Toonladder waarvan de terts klein is
Kolo	Slavische kringdans in verschillende tempo's
Koor	Grote groep zangers mannen als vrouwen die hun eigen stem (sopraan, alt, tenor, bas) zingen. Kunnen ook een achtergrondbezetting vormen voor bijvoorbeeld een orkest of opera.
Kopstem	Uw 'tweede' stem
Koraal	Religieus of liturgisch gezang
Kreeftgang	De melodievorgorde van achter naar voren
Kruis	Een teken dat aangeeft dat de toon met een halve toon verhoogd moet worden. Wordt aangeduid met een #
Krul	Zit bovenaan de viool en is alleen maar voor de sier.

Kujawiak	Poolse nationale dans, iets sneller dan de mazurka
Kwart	Interval, de afstand tussen via diatonische tonen
Kwartnoot	4de noot
kwartet	Vier stemmen of vier instrumenten
Kwint	Interval, de afstand tussen vijf diatonische tonen
Kwintencirkel	Figuur waarin de twaalf tonen van een chromatische toonladder cirkelvormig zijn gerangschikt. Als je bij elke noot telkens een kwint verder gaat, kom je op na 12 kwinten uit op dezelfde noot (La, re, sol, do, fa,...)
kwintet	Vijf stemmen of vijf instrumenten
Kyriale	Zangboek dat de gezangen van het ordinarium van de mis bevat: Kyrie, Gloria, Credo, Sanctus, Agnus Dei
Kyrie	Gezang uit het ordinarium van de mis
La	Muzieknoot. Zesde toon van de toonladder van do
Laban-notatie	Systeem om danspassen en andere bewegingen te noteren, uitgevonden door Rudolf von Laban
Labiaalpijp	Pijp die als een blokfluit worden aangeblazen. Onderdeel van het orgel. Wordt ook wel lippijp genoemd.
Labium	De scherpe kant van een mondstuk bij fluiten
Lagoe	Indonesische zangstuk in Javaanse of Maleise stijl
Lai	Keltische vorm van verhalende poëzie
Lamentatio	Klaagzang, in het bijzonder de klaagzangen van de profeet Jeremias die gezongen worden tijdens de Goede Week
Lamento	Italiaans voor jammerklacht. Klaagmuziekstuk in gedragen tempo. Het lamento was een geliefde ariasoort in de 17e en 18e eeuw met een sterk emotioneel effect

Ländler	Snelle dans uit Zuid-Duitsland, uitgevoerd in driedelige maat.
Larynx	Strottenhoofd
Latin	Muziek en dansstijl ontstaan in Latijns-America Kenmerkend is het gebruik van specifieke ritmes en veel percussie-instrumenten.
Lauden	Ochtendgebed uit het officie
Lectio	Lezing uit de schrift
Lectonarius	Boek met schriftlezingen voor de mis
Leidmotief	Krachtig muzikaal motief, dat is toebedeeld aan een zaak, persoon of idee en daar symbool voor staat
Leidtoon	Als de afstand tussen de 7e en de slottoon van de toonladder een kleine secunde is noemen we de 7e toon de leidtoon. Toon die leidt naar de grondtoon.
Letterschema	Schema waarin met letters de vorm van een muziekstuk wordt weergegeven.
Liber usualis	Gregoriaans zangboek met mis- en officiegezangen
Liebestod	Het idee dat leefde in de periode van de Romantiek, dat een persoon uit liefde, of met zijn/haar geliefde samen kon sterven
Librettist	tekstschrijver van een opera
Libretto	De tekst van een opera
Lied	Dé muziekstijl van deze tijd: refrein met 1 of meerdere strofen.
Lippijp	Onderdeel van het orgel. Zijn de pijpen waaruit het geluid komt. Wordt ook wel labiaalpijp genoemd.
liquescens	Vind je uitsluitend op het einde van een lettergreep, waarbij de overgang naar de volgende lettergreep een zekere moeilijkheid met de uitspraak oplevert. Dat is bijvoorbeeld het geval wanneer de laatste letter een m is, zoals bij sanctum, of bij het samentreffen van twee medeklinkers zoals in non confundentur. Een liquescens wordt in het Vaticaanse notenschrift gewoonlijk

als een piepklein nootje geschreven dat aan het einde van de neumengroep hangt

liquescerende noot	Vind je uitsluitend op het einde van een lettergreep, waarbij de overgang naar de volgende lettergreep een zekere moeilijkheid met de uitspraak oplevert. Dat is bijvoorbeeld het geval wanneer de laatste letter een m is, zoals bij sanctum, of bij het samentreffen van twee medeklinkers zoals in non confundentur. Een liquescens wordt in het Vaticaanse notenschrift gewoonlijk als een piepklein nootje geschreven dat aan het einde van de neumengroep hangt
litanie	Reeks aanroepingen van heiligen met een vast refrein
liturgie	eredienst
Maat	Verdeling van muziek in gelijke stukjes. Elk stukje (maat) bestaat uit evenveel tellen. In een notenbalk wordt een maat afgescheiden met een maatstreep
Maataccent	Het benadrukken van de eerste tel van een maat waardoor de maatsoort herkenbaar wordt
Maatstreep	Een verticale streep door de notenbalk, steeds vóór de eerste tel
Maatsoort	Het aantal tellen per maat. Een maat kan in twee, drie of vier tellen verdeeld worden. Deze onderverdeling heet maatsoort. De maatsoort wordt aan het begin van een stuk in de vorm van een breuk aangegeven, bijvoorbeeld 3/4, 4/4 of 6/8. Het bovenste getal geeft aan hoeveel tellen er in één maat staan. Het onderste getal geeft aan welke notenwaarde één tel krijgt. Als het onderste getal 4 is duurt de kwartnoot één tel, als het onderste getal 8 is duurt de achtste noot één tel.
Madrigaal	Meerstemmig lied met een niet-religieuze tekst.
Madrilena	Spaanse nationale dans
Maestro	Hoogachtende, niet-officiële aanduiding voor dirigenten, muziekprofessoren of componisten
Maggiore	majeur, grote tert
Magnificat	Lofzang, veel gebruikt tijdens de vespers in de katholieke kerk

Majeur	Toongeslacht met grote tert
Mallets	Zijn de stokken waarmee instrumenten met klankstaven worden bespeeld.
Mannenalt	Door tijdens de stemmutatie in de pubertijd op verantwoorde wijze te blijven zingen blijft soms -niet altijd- een gedeelte van de omvang van de kinderstem aanwezig. In dit geval ontstaat een mannenalt, met bijna hetzelfde bereik in de hoogte als een vrouwenalt -de laagte is niet van belang
Manuaal	Het klavier van een orgel
Manualen	De klaviertoetsen van het orgel.
Marcia funebre	Treurmars, onder meer gespeeld tijdens begrafenissen
Mars	Compositie in marstempo, oorspronkelijk bedoeld om op te marcheren
Mazurka	Poolse dans in driedelige maat
Melisma	Veelheid van notengroepen op één lettergreep
Melismatisch	Meerdere tonen op één lettergreep
Melismatisch gezang	Gezang met veel melismen, rijk aan noten dus
Melodie	Een opeenvolging van tonen die samen één geheel vormen
Melodie-instrumenten	Instrumenten waarop alleen een melodie kan worden gespeeld, dus telkens één toon tegelijk
Melodiesectie	De instrumenten die de melodische lijnenspielen, onder begeleiding van de ritme-sectie
Melodrama	Begeleidende muziek bij een gesproken tekst
Menuet	Oud-Franse dans in een driedelige maat, langzaam van tempo

Mensuur	De verhouding tussen de breedte en lengte van de buis. Een instrument met een nauwe mensuur heeft doorgaans een boventoonrijkere klank en blaast gemakkelijker over in hogere boventonen dan een instrument met een bredere mensuur
Metronoom	Kastje met een slinger die het tempo exact aangeeft
Metrum	Maat
Metten	nachtofficie
Mezzo-sopraan	Middelste vrouwenstem
Mi	Muzieknoot. 3de noot van de toonladder van do
Mineur	Toongeslacht met kleine tert
Minimal music	Compositorische stijlrichting die wordt gekenmerkt door een voortdurende, weinig gevarieerde herhaling van korte klank- en ritme patronen. Door de constante herhaling ontstaan in zichzelf berustende, zwevende klankvelden.
Minnelied	Lied waarin een geliefde wordt bezongen
Minnesänger	Duitse navolgers van de Trouveres
Mis	Eucharistieviering, ritueel rond het avondmaal.
Missa	De gezamenlijke gezangen voor een katholieke kerkdienst
Missaal	liturgisch boek met alle misgebeden
Moderne dans	Een dansstijl die begin 20ste eeuw ontstaan is in Amerika en Europa, waarin vanuit persoonlijk emoties gezocht werd naar een eigen (expressionistische) danstaal
Modulatie	Overgang van een toonsoort in een andere binnen hetzelfde muziekstuk.
Modus	Gregoriaanse toonsoort.
Mol	Een teken dat aangeeft dat de toon met een halve toon verlaagd moet worden. Wordt aangeduid met een soort van b. Soms hoor je nog 'bemol' ipv mol zeggen, omdat dit de vroegere benaming was.

Mondstuk	Meestal afneembaar voorste gedeelte waarmee het instrument aangeblazen wordt.
Monodie	Door harmonie begeleide eenstemmigheid
Monofonie	Eénstemmige stijl
Motet	Kort, meerstemmig zangstuk met een religieuze tekst
Motief	Kleinste thematisch betekenisvolle bestanddeel van een muziekstuk. Meer motieven vormen een thema
Moulure	Sierlijst of -band die op instrumenten wordt aangebracht
Musical	Een moderne vorm van opera of operette. Ook een musical vindt plaats in een decor en er wordt gezongen en geacteerd
Musique concrète	Muziek gebaseerd op alledaagse geluiden, uit de Avantgarde
Muzikale zin	Een melodisch geheel binnen een melodie
Muzieknotatie	De notenschrift
Muziekschrift	De notenschrift
Narrante	Vertellende muziekstijl
Neo-classisme	Muziekstijl waarbij componisten teruggrijpen naar de stijl van hun voorgangers
neum	Alle noten op één lettergreep
neumatisch gezang	Gezang met meer dan één noot op sommige lettergrepen, maar toch ook nog niet echt melismatisch
Nocturne	Nachtmuziek, vaak zwaarmoedig van stemming
None	De negende trap in een diatonische toonladder
Noon	Officiegebed van het negende uur
Noot	Teken waarmee de hoogte en de duur van de toon wordt aangegeven
Notatie	Notenschrift

Notenbalk	Een systeem van meestal vijf lijnen waarop de noten van een muziekstuk worden geplaatst
Notenwaarde	Geeft de duur van een noot aan
Nummeropera	Operavorm waarin de aria's, ensemble- en instrumentale stukken een afgesloten en zelfstandig karakter hebben.
Novelette	Romantische compositie met een vrij karakter, doorgaans voor piano
Oberek	Nationale dans uit Polen
Obligaat	Verplichte stem die niet weggelaten mag worden
Octaaf	De afstand tussen acht tonen. In de toonladder van do is dat dus de volgende do (do, re, mi fa sol la si do'). Een octaaf is een interval, bijvoorbeeld do-do'.
Octet	Acht stemmen of acht instrumenten
Offertorium	Offerzang uit het Proprium van de mis
Officie	De getijden. Gebeden die over de hele dag en nacht verdeeld gezongen worden
Oktoechos	Het systeem van de acht kerktönen
Ole	Spaanse dans in een driedelige maat met castagnetten
Omgekeerd conisch	De buis is bij het aanblaaspunt het wijdst, en wordt naar het einde toe steeds smaller
Omkering	Omkering van een melodie
Onderlabium	Onderdeel van het orgel. Is het gedeelte van de luchtpijp, onder de spleetopening.
Onderton	Toon die onder de hoofdtoon meeklinkt, met het oor niet direct waarneembaar.
Open lippijpen	Onderdeel van het orgel. Dit zijn de pijpen waaruit het geluid uitkomt. De bovenkant van de pijp is open.
Opera	Een toneelstuk op muziek. De acteurs in een opera zijn zangers die hun tekst niet uitspreken maar zingen.
Opera buffa	Italiaans comisch operagenre uit de 18e en 19e eeuw, dat

	voortkwam uit de Commedia dell' Arte. Aanvankelijk was de opera buffa een kort, komisch intermezzo dat in het begin van de 18e eeuw in de pauze van een opera seria werd uitgevoerd. Op basis van deze eerste aanzetten ontwikkelde de opera buffa zich tot een zelfstandig operagenre
Opéra comique	Frans operagenre dat in de eerste helft van de 18e eeuw ontstond en en het voorbeeld werd voor het Duitse zangspel. De opéra comique bestaat uit gesproken dialogen en zangstukken met een meestal vrolijke, maar ook ontroerend-lyrische en heel soms tragische inhoud
Opera semiseria	Italiaans operagenre uit de 18e en 19e eeuw. De opera semiseria is een combinatie van serieuze (opera seria) en komische (opera buffa)
Opera seria	Italiaans ernstig operagenre dat zich aan het einde van de 17e eeuw uit diverse stijlelementen ontwikkelde tot een theatergenre met een verheven karakter. De onderwerpen voor deze opera werden ontleend aan de mythologie, aan historische bronnen en aan de klassieke heldendrama's uit de Griekse Oudheid en gingen meestal over hooggeplaatste personages.
Operette	Vrolijk muzikaal podiumgenre met gesproken dialogen, liederen en dansen, dat omstreeks 1850 in Parijs door Jacques Offenbach tot bloei werd gebracht. De operette, die ook onstond als parodie op de opera en op de daardoor gepresenteerde wereld, hield altijd rekening met de amusementsbehoefte van het publiek.
Opmaat	Een onvolledige maat aan het begin van een muziekstuk die uit één of meerdere tonen kan bestaan.
Opstelling	De wijze waarop de dirigent het orkest schikt Bij het orgel: de pijpen die in verschillende kassen worden opgesteld, met een eigen naam
Opus	Werk van een componist, meestal aangeduid met de afkorting Op
Oratio	gebed
Oratorium	In het midden van de 17e eeuw ontstane compositie voor solozang, koor en orkest, met veel religieuze of

mytologische onderwerpen.

Ordinarium	De vaste misgezangen die elke dag terugkeren
Organum	Oorspronkelijk Gregoriaans gezang, begeleid met onderkwart, later bovenkwint, en nog later de melismatische melodie
Orgelpunt	Noot die over meerdere maten blijft liggen, waartegen verschillende akkoorden worden gehoord.
Oriscus	Een teken dat in de klassieke Vaticaanse uitgaven niet van de andere noten te onderscheiden is. In de Middeleeuwse handschriften was dat heel anders. Daar is de oriscus steeds heel uitdrukkelijk aanwezig. Pas in de loop van deze eeuw ontdekte men de werkelijke betekenis van de oriscus. Die kondigt doorgaans de belangrijkheid van de volgende noot aan. Pas sinds de uitgave van het Liber hymnarius is de oriscus ook in het kwadraatschrift in ere hersteld.
Orkest	Groep muzikanten
Orkestlied	Liedvorm waarbij de zang begeleid wordt door een orkest
Orkestratie	De zetting van een compositie voor orkest
Ornamentiek	Melodische versiering
Orpheus	Griekse halfgod, zoon van Apollo en Kalliope, symbool voor de muziek
Ostinato	Een steeds terugkerend thema, meestal in de baspartij
Ouverture	Opening van een stuk. In de ouverture speelt alleen het orkest.
Overgangsdynamiek	Het geleidelijk overgaan van hard naar zacht of van zacht naar hard tijdens het spelen of zingen
Parafrase	Instrumentale fantasie over een bepaald thema
Parallele beweging	Toonhoogten van twee of meer stemmen bewegen zich in dezelfde richting.
parlando	Sprekend zingen

Partij	Muziek voor een speciale stem of instrument
Partita	Italiaanse aanduiding voor de suite
Partituur	De schriftelijke vastlegging van alle muzikale lijnen in een muziekstuk. In de partituur worden alle noten van de gelijktijdig klinkende instrumenten van het orkest en stemmen van de zangers onder elkaar weergegeven. De partituur geeft zo een exacte indruk van het verloop van de muziek. Voor de dirigent is de partituur onontbeerlijk bij de voorbereiding van de uitvoering
Pas de deux	Een dans voor twee mensen, meestal een man en een vrouw
Passacaglie	Dans in driekwartsmaat, veel toegepast in de Barok
Passepied	Snelle Franse dans in een driedelige maat
Passie	Oratorium waarin de tekst gaat over het leidensverhaal van Christus. Wordt meestal uitgevoerd rond pasen. Bijvoorbeeld de Matheuspassie van J.S. Bach.
Passiemuziek	Muziek, gebaseerd op het lijdensverhaal van Christus. Vaak uitgevoerd in de vorm van een cantate of een oratorium
passio	Het lijdensverhaal van Christus volgens een van de vier evangelies. De vier passieverhalen worden gezongen of gelezen tijdens de Goede Week
Pasticcio	Opera die wordt samengesteld uit aria's, ensembles en instrumentale stukken uit verschillende bestaande opera's of andere muziekstukken van een of meerdere componisten
Pastorale	Muziek met een landelijk karakter
Pater Noster	Het gebed des Heren, het zogenaamde Onze Vader
Pavane	Statige dans uit Italië en Spanje, uitgevoerd in tweedelige maatsoort en meestal gevolgd door een snelle nadans
Pedaal	Klavier van een orgel dat met de voeten wordt bespeeld Deel van een piano dat met de voeten wordt gebruikt.
Pentatoniek	Toonsysteem waarbij het octaaf is verdeeld in vijf toontrappen

Percussie	Slagwerk
Pes	Bestaat uit twee noten: een lagere en een hogere. De laagste wordt altijd eerst gezongen
Pibrochs	Oud-Schotse doedelzakmelodieën
Plagale modus	De lage ligging van een kerktoneel
Plectrum	Een plectrum is een klein hard voorwerp dat dient om snaarinstrumenten te bespelen. Als de snaren hiermee getokkeld worden geven ze een harder en/of scherper geluid.
Plié	Een basisbeweging van het ballet, waarbij de knieën worden gebogen.
Pluritonaal	Muziek die op verschillende toonsoorten is gebaseerd
podatus	Hetzelfde als pes. Bestaat uit twee noten: een lagere en een hogere. De laagste wordt altijd eerst gezongen
Polka	Snelle volksdans uit Bohemen in tweedelige maat
Polo	Spaanse zigeunerdans in driedelige maat
Polonaise	Poolse dans in driedelige maat
Polyfonie	Een manier van meerstemmig componeren waarbij de verschillende stemmen (melodieën) zo zelfstandig mogelijk optreden. Er is sprake van een polyfone compositie als verschillende melodieën tegelijk klinken en zich min of meer onafhankelijk van elkaar bewegen. Polyfone stijlen zijn bijvoorbeeld de canon en de fuga
Polymetriek	Verschillende maatsoorten in een muziekwerk
Polyritmiek	Verschillende ritmes binnen een muziekwerk
Polytonaal	Het gelijktijdig voorkomen van verschillende toonsoorten in een compositie

Pop	Staat voor "populaire muziek". Muziekstijl vanaf de 60'er jaren
porrectus	Het tegenovergestelde van de torculus: hoog - laag - hoog.
Port de bras	De armbewegingen van het ballet
Prefatie	Inleidend gebed (gezing) tot de Canon
Prelude	Voorspel, ook wel aangeduid als preludium
Preludium	Voorspel
Premier danseur	Belangrijkste mannelijke danser van een balletgezelschap
Presage-lift	Een lift bij de pas de deux, waarbij de mannelijke danser de vrouw hoog boven hem optilt, met gestrekte armen
Prestant	De belangrijkste pijp van een orgel
Priem	Officiegebed van het eerste uur
Prima ballerina	Belangrijkste vrouwelijke danser van een balletgezelschap
Prima donna	Van de 17e tot de 19e eeuw de vrouwelijke hoofdrol in een opera. De prima donna kreeg de moeilijkste, maar tegelijkertijd ook meest aansprekende vrouwenpartij. Haar rol was bijna altijd bestemd voor een sopraan.
Primo uomo	De belangrijkste mannenrol in de Italiaanse opera van de 17e tot de 19e eeuw. De rol van primo uomo werd oorspronkelijk vertolkt door een castraat, maar later steeds vaker door een tenor.
Principaal	De belangrijkste pijp van een orgel
Promenade	Bij het ballet soms een onderdeel van de pas de deux. De mannelijke danser loopt om de vrouw heen en ondersteunt haar, terwijl zij en pointe een arabesque of een attitude uitvoert
Proprium	De misgezangen die dagelijks veranderen
Protus	Eerste modus met finalis op re. Omvat de authentieke eerste en de plagale tweede kerktoon

Psalm	Gewijde zang op bijbelse teksten
Psalmodie	Zingend, meestal beurtelings reciteren van psalmen volgens vaste formules gebonden aan de kerktönen
Psalterium	Boek dat de 150 psalmen van het oude testament bevat
Punctum	Enkelvoudige noten, die alleen of in combinatie met elkaar of met andere noten gebruikt worden
Punteado	Het tokkelen met de vingertoppen van de rechterhand op de snaren van een instrument
Quadrille	Opgewekte dans in tweedelige maat
Quilisma	Tandnootje. Komt hoofdzakelijk voor in stijgende groepen zoals een pes of een scandicus. Meestal beschouwt men de quilisma als een overgangsnootje dat bijna glijdend moet gezongen worden
Quodlibet	Geïmproviseerde polyfonie met fragmenten uit volksliedjes
Rapsodie	Compositievorm waarin verschillende losse thema's voorkomen. Meestal een instrumentale fantasie waarin volksmelodieën zijn verwerkt.
Re	Tweede toon van elke toonladder
Recitatief	De gezongen of gesproken tekst die aria's of ensemblenummers verbindt
Recital	Voordracht door een zanger of instrumentalist met begeleiding
Recitativo accompagnato	Recitatief op basis van een rijker uitgewerkte begeleiding. Ook de melodie heeft een grotere zelfstandigheid.
Recitativo secco	Recitatief met als begeleiding slechts een continuo. Sobere uitwerking in enkele akkoorden
Reciteertoon	Ook wel tenor genoemd. De toon waarop de psalmodie gereciteerd wordt. Bepaalt samen met de finalis de kerktoon
Reel	Snelle dans uit Schotland en Ierland in een tweedelige maat
Refrein	Een deel van een lied dat telkens met dezelfde woorden en

dezelfde melodie terugkeert.

Register	Een groep instrumenten die dezelfde klankkleur heeft Bij het orgel: een rij in toonhoogte verschillende pijpen met dezelfde soort klank.
Reine kwart	Interval dat 4 tonen omvat. Hierbinnen valt ook één kleine secunde
Reine kwint	Interval dat 5 tonen omvat. Hierbinnen valt ook één kleine secunde
Repercussie	Het meermaals herhalen van een toon
Repertoire	De verzameling stukken die bijvoorbeeld een componist al heeft geschreven. Het aantal stukken die gaan gespeeld worden.
Répétiteur	Geeft les in het repertoire en leidt de repetities.
Reprise	Herhaling
Requiem	Afscheidslied bij een uitvaart
Resonantie	Weerkaatsing van het geluid waardoor dat geluid versterkt wordt
Resonator	Klankkast die de toon versterkt door zijn vorm en materiaal en bepaalt hij de klankkleur van de toon.
Responsoriaal	Muzikaal 'gesprek' tussen solist en koor of orkest
Responsoriale	Boek met responsoria uit de Metten
Responsorium	Gezang van solist met refrein door koor. Komt zowel voor in de mis als in het officie
Responsorium breve	Korte beurtzang van solist en koor in het officie
Révèrence	Buiging die door dansers wordt gemaakt aan het eind van een les of een voorstelling
Ricercar	Muziekvorm waaruit later de fuga is voortgekomen

Riff	Korte kernachtige melodie. In andere muziekstijlen, bijvoorbeeld de Jazz, wordt een melodie een aantal keren herhaald terwijl de solist aan het spelen is.
Rigaudon	Vlugge dans in driedelige maat uit Zuid-Frankrijk
Ritme	Volgens de tijdmaat verlopende duur van de tonen van een muziekstuk. Door een opeenvolging van lange en korte, beklemtoonde en onbeklemtoonde noten ontstaat het ritme in een muziekstuk.
Ritmesectie	Hiermee wordt het slagwerk bedoeld waarop de muzikanten zich baseren om het ritme te kunnen houden.
Ritornel	Tussenspel dat in dezelfde vorm telkens terugkomt in een rondo
Rococo	Muziekstijl uit de 18de eeuw, voortgekomen uit de Romantiek. De Rococo wordt gekenmerkt door een verfijnde, intieme sfeer.
Roer	Onderdeel van een luchtpijp waaruit het geluid komt bij het orgel. Op de luchtpijp zit een deksel: de hoed. Een open pijp. Bij de halfgedekte pijp zit in de hoed een buisje: het roer.
Romance	Romantische compositie met een lyrisch karakter
Romanesca	Gaillarde-melodie uit de 16de eeuw
Romantiek	Muziekstijl uit de 19de eeuw waarin het gevoel domineert boven het verstand. De Romantiek wordt gekenmerkt door een zucht naar vrijheid.
Rondo	Muziekvorm waarbij een bepaald thema (het refrein of het rondothema) telkens terugkeert
Rugwerk	Orgelterm. Het orgel wordt ingedeeld in het hoofdwerk, bovenwerk, borstwerk en rugwerk. Het hoofdwerk is het eigenlijke orgelgedeelte. Soms staan er achter de organist ook nog pijpen en die worden dan het rugwerk genoemd.
Rumba	Cubaanse matig snelle dans in een tweedelige maatsoort.
Salsa	Dansstijl uit Brazilië
Saltarello	Snelle Italiaanse dans in driedelige maat.
Samba	Brasiliaans/Afrikaanse snelle dans in een tweekwartsmaat

Samenklank	Twee of meer tonen die tegelijk klinken
Sanctus	Gezang uit het ordinarium van de mis
Sarabande	Oude, statige dans in driedelige maat uit Spanje
Sardana	Dans uit Catalonië
Scandicus	Het tegenovergestelde van de climacus: drie of meer noten in stijgende volgorde.
Scat	Zangimprovisatie op onzinwoorden. Bekend voorbeeld: de 'Scatman'
Schola Cantorum	Zangkoor, oorspronkelijk van pauselijke beroepszangers
Schnadahüpfel	Dans uit de Alpenlanden
Schuhplattler	Beierse dans waarbij uitbundig op de dijen wordt geslagen
Secondo	Tweede toon van een diatonische toonladder
Secunde	De afstand tussen twee naast elkaar gelegen, diatonische tonen
Secundo	De afstand tussen twee naast elkaar gelegen, diatonische tonen
Seguidilla	Snelle Spaanse dans in driedelige maat
Semiologie	De leer van de tekens
Septet	Zeven stemmen of zeven instrumenten
Septiem	Interval tussen zeven diatonische tonen
Septime	Interval tussen zeven diatonische tonen
Sequens	Herhaling van een melodie op een andere toonhoogte
Sequentia	Gezang dat zich sinds de negende eeuw uit het Alleluia ontwikkelde

Serenade	Avondmuziek.
Serenata	Vocale compositie uit de 18de eeuw
Seriële muziek	Muziek gebouwd op melodische, harmonische, ritmische en dynamische reeksen
Sext	Officiegebed van het zesde uur
Sextet	Zes stemmen of zes instrumenten
Si	Muzieknoot. De zevende toon van de toonladder van do
Siciliano	Landelijke dans uit Sicilië in een 6/8ste maat
Simfonia	De oorspronkelijke benaming voor een Italiaanse opera-ouverture
Singspiel	Duitse muzikale komedie met gesproken dialogen. Het Duitse Singspiel ontwikkelde zich in de 18e eeuw als tegenhanger van de opera seria
Sinustoon	Toon zonder boventonen, kan alleen door een toongenerator en een occilator worden voortgebracht
Sixtet	De oude benaming van sextet: dit staat voor zes stemmen of zes instrumenten
Slof	Het uiteinde waar men een strijkstok vasthoudt
Snaarinstrument	Snaarinstrumenten zijn instrumenten met één of meerdere snaren. Deze worden nog eens onderverdeeld in strijkinstrumenten, tokkelinstrumenten en snaarinstrumenten met een klavier. Snaarinstrumenten met een klavier zijn instrumenten waarbij de snaren aangeslagen worden via toetsen. Hierbij moet je denken aan instrumenten als het klavecimbel en de piano. Eigenlijk zijn het tokkelinstrumenten, waarbij de het tokkelen van de snaren mechanisch gaat door het indrukken van toetsen, in plaats van het direct tokkelen met de vingers.
Sol	Muzieknoot. De 5de toon van de toonladder van do
Solfège	Het leren lezen van het notenschrift
Soli	uitvoering voor één groep instrumenten in een orkest.
Solmisatie	Systeem waarbij de melodie op de lettergrepen do-re-mi-fa-

	sol-la-si worden gezongen
Solo	Het leren lezen van het notenschrift
Sonate	Muziekstuk dat is opgebouwd uit twee, drie of vier (cyclische) delen
Sonate da camera	Instrumentale dans, verwant aan de suite
Sonatine	Kleine, vaak luchtige sonate
Sonoor	Helder klinkend
Sopraan	Hoogste vrouwenstem. Er zijn in deze stemsoort verschillende soorten sopranen: de coloratuursopraan, de dramatische sopraan, de hoogdramatische sopraan, de lyrische sopraan, de jeugdig dramatische sopraan en de soubrette
Soul	Emotionele indringende zang die uit de Spiritual (=geestelijk volkslied van de Noord-Amerikaanse negers) voortkomt.
Sourdine	Apparaat waarmee de klank van muziekinstrumenten wordt gedempt
Spiritual	Godsdienstig lied uit Amerika
Spotten	Techniek die dansers gebruiken om te voorkomen dat ze duizelig worden tijdens het draaien. Je richt je ogen op een vast punt, en probeert dat punt na de draai zo snel mogelijk weer te vinden
Staartstuk	Dat deel van een viool waaraan de snaren worden vastgemaakt.
Stabat matar	Lijdenshymne uit de katholieke kerk
Staccato	Puntje boven de noot, waardoor jede noot zeer kort moet spelen.
Stem	Een partij, bijvoorbeeld de tweede stem
Stemmachine	Hulpmiddel bij het stemmen van instrumenten
Stemmen	Het zuiver krijgen of juist krijgen van de toon
Stemming	De vaste tonen waarnaar muziekinstrumenten zijn gestemd
Stemparen	Samengaan van 2 stemmen

Stemregister	Toonhoogtebereik van een stem
Stemschroef	Hiermee kunnen de snaren hoger of lager gemaakt kunnen worden, met de bedoeling om de tonen zuiver te krijgen.
Stemsoort	De zes zangstemmen: sopraan, mezzosopraan, alt, tenor, bariton en bas
Stemtoon	De toon waarop gestemd wordt. Standaardfrequentie: 440 Hz
Stemvork	Hulpmiddel bij het stemmen van instrumenten
Stile concertato	Barokmuziek, gecomponeerd volgens het concerterende principe
Stretto	Canonachtig deel van een fuga. Het kort na elkaar inzetten van polyfone stemmen
Strijkinstrument	Strijkinstrumenten zijn snaarinstrumenten, waarover gestreken wordt met een strijkstok. Door het strijken gaat de lucht trillen. De trillingen worden overgebracht naar de klankkast die de toon krachtiger en voller maakt. In de klankkast zitten één of meerdere klankgaten om de trillende lucht uit de klankkast te laten ontsnappen. Om een toon hoger te maken wordt de snaar op een bepaalde plaats tegen het instrument gedrukt. Daardoor wordt het stuk snaar dat kan trillen korter en de toon hoger. Aan de klankkast zit de toets. Aan het einde van de toets zitten de stemschroeven, waarmee de snaren hoger of lager gemaakt kunnen worden. Dit met de bedoeling om de tonen zuiver te krijgen.
Strijkkwartet	Ensemble van 1e viool, 2e viool, altviool en cello
Strijkstok	Stok die men over de snaren van een viool strijkt om deze te doen klinken. De strijkstof is bespannen met paardehaar, voorzien van een mechaniek waarmee de haren op spanning worden gedraaid. De vorm en het gewicht van de stok hangen af van het instrument: hoe groter het instrument, des te korter en zwaarder de stok. De haren zijn met hars ingewreven om de wrijving te vergroten.
Subdominant	De vierde toon of trap van een toonladder
Subject	Het thema van een fuga
Subpunctis	Is een aflopende notengroep van drie of meer noten. De eerste, hoogste noot wordt gewoon geschreven, de aflopende noten als een klein, ruitvormig nootje.
Suite	Compositie die is opgebouwd uit thematische of tonaal samenhangende onderdelen

Syllabisch gezang	Gezang met in principe slechts één noot per lettergreep
Symfonie	Compositie voor orkest, vaak bestaand uit vier delen
Symfonieorkest	Orkest dat is opgebouwd uit een strijkorkest, hout- en koperblazers en slagwerkers
Symfonietta	Kleine symfonie met een lichte inhoud
Symfonisch gedicht	Eéndelig muziekstuk voor orkest
Symfonische jazz	Samensmelting van jazz en klassieke muziek
Syncope	Het verschuiven van maat- en ritmeaccenten
Tabulatuur	Een muziekschrift dat bestaat uit cijfers, letters en andere tekens, dat veel gebruikt wordt bij gitaren
Talian	Dans uit Bohemen, afwisselend in twee- en driedelige maat
Tandnoot	Ook wel quilisma of kartelnoot genoemd. Komt hoofdzakelijk voor in stijgende groepen zoals een pes of een scandicus. Meestal beschouwt men de quilisma als een overgangsnootje dat bijna glijdend moet gezongen worden
Tango	Vurige dans uit Argentinië in vierdelige maat
Tantum ergo	Liturgisch gezang uit de katholieke eredienst
Te Deum	Plechtige lofzang
Tegenbeweging	Toonhoogten van 2 stemmen die zich bewegen in tegengestelde richting
Tegenmelodie	Een andere melodie die gelijktijdig met de hoofdmelodie klinkt
Tegentijd	Tegenmelodie gebaseerd op hetzelfde ritme, maar op een

	andere tel. Het zogenaamde "hoempapa"-spelen
Teleenheid	Onderste cijfer van de maatsoortaanduiding. Geeft de naam van de notenwaarde die 1 tel duurt
Tempo	De snelheid waarmee een muziekstuk wordt gespeeld
Temps de poisson	Een sprong waarbij het lichaam in de lucht gebogen is, als een vis die uit het water springt.
Tenor	De hoogste mannenstem. Klinkt een oktaaf lager dan de sopraan. Ook in deze stemsoort zijn er verschillende soorten tenoren: de tenore di forza, de heldentenor, de lyrische tenor, de speeltenor, de tenor spinto, de buffotenor, de karaktertenor en de tenore brillante.
Ternaire maat	Driedelige maat
Terrassendynamiek	Het na elkaar optreden van verschillende geluidsterktes
Terts	Afstand tussen drie tonen, bijvoorbeeld do-mi Officiegebed van het derde uur
Terzet	Samenspel voor drie zangers of instrumenten
Tessituur	Het toonbereik van een instrument
Tetrardus	Vierde modus met finalis op sol. Omvat de authentieke zevende en de plagale achtste kerktoon
Thema	Meestal de hoofdmelodie die iets uitbeeld. Deze melodie komt geregeld terug
Thema met variaties	Compositievorm waarbij een thema een aantal keren in veranderde, min of meer herkenbare vorm wordt herhaald. De verandering kan betrekking hebben op versiering, maatsoort, toonsoort, instrumentatie,...
Timbre	Toonkleur, klankleur van een instrument
Tirana	Oude dans uit Spanje in driedelige maat
Toccata	Muziekstuk voor toetsinstrumenten, snel en beweeglijk van

	<p>karakter</p>
Toevalsmuziek	<p>Muziek die op basis van toevalligheden wordt gecomponeerd, bijvoorbeeld de dobbelsteenmenuet van W.A. Mozart. De dobbelsteen wordt gegooid, en op basis van het resultaat van de dobbelsteen worden de noten geschreven.</p>
Tokkelinstrument	<p>Tokkelinstrumenten zijn snaarinstrumenten waarbij de snaren met de vingers of een plectrum getokkeld worden. In de klankkast van het instrument zitten één of meerdere klankgaten om de trillende lucht uit de klankkast te laten ontsnappen. Om een toon hoger te maken wordt de snaar op een bepaalde plaats tegen het instrument gedrukt. Dat gebeurt op de plaatsen waar frets zitten. Bij de bouw van de instrumenten is uitgerekend waar een snaar ingedrukt moet worden, om een bepaalde toon te krijgen. Daar zijn frets aangebracht. Door een snaar op een fret te drukken wordt het stuk snaar dat kan trillen korter en de toon hoger. Aan de klankkast zit de toets. Aan het einde van de toets zitten de stemschroeven, waarmee de snaren hoger of lager gemaakt kunnen worden. Dit met de bedoeling om de tonen zuiver te krijgen. Er zijn tokkelinstrumenten waarvoor bovenstaande beschrijving niet opgaat (bijv. de lier en de harp).</p>
Tonaal	<p>Goedklinkend, dwz niet valsklinkend of noten die in die volgorde geschreven staan dat wij het appreciëren. De meeste muziek is tonaal geschreven. Het tegenovergestelde is atonaal. Een voorbeeld van soms atonale muziek is de moderne klassieke muziek.</p>
Tonaliteit	<p>Systeem van relaties en tonen tot een centrale toon, waarin elke toon een functie en plaats krijgt toebedeeld in de toonhiërarchie.</p>
Tonica	<p>De eerste toon (grondtoon) van een toonladder.</p>
Tonus	<p>Algemene aanduiding voor tonen en toontrappen</p>
Toon	<p>Geluid</p>
Toonaard	<p>In welke sleutel een muziekstuk staat. Bepaalt het karakter van een muziekstuk</p>
Toonhoogte	<p>De hoogte van een toon. Deze wordt bepaald door de plek</p>

	van een noot op een notenbalk.
Toonkleur	De eigen klankkleur van een instrument
Toonladder	Tonen die trapsgewijs (stijgend of dalend) in een logische volgorde gerangschikt zijn. De meest gebruikte toonladder omvat acht tonen, beginnend en eindigend met dezelfde toon, bijvoorbeeld do-re-mi-fa-sol-la-si-do. De afstand tussen de begin- en eindtoon is een octaaf.
Toonomvang	toonbereik
Toonsoort	Bepaling van de basistoone en de opbouw van de toonladder die ten grondslag ligt aan een muziekstuk
Toonsysteem	Het geheel van toonsoorten die binnen een cultuur worden gebruikt
Toontrappen	De verschillende tonen van een toonladder. In de toonladder van do is do de eerste trap, re de tweede trap, enzovoort.
Torculus	bestaat uit drie noten, waarbij de middelste steeds de hoogste is. De intervallen tussen eerste en tweede, respectievelijk tweede en derde noot kunnen verschillen
Tractus	Tussenzang voor de vastentijd uit het Proprium van de mis
Tractuur	Onderdeel van het orgel. De tractuur is de verbinding tussen de manualen, het pedaal en de registerknoppen aan de ene kant en de windlade aan de andere kant.
Tragédie Lyrique	Een typische Franse, ernstige opera, die doorgaans bestaat uit een ouverture gevolgd door een proloog en 5 actes. In deze opera heeft het woord voorrang boven de muziek. De onderwerpen komen uit de Grieks-Romeinse mythologie.
Transcriptie	Bewerking van een muziekstuk voor een ander dan het oorspronkelijke instrument
Transponeren	Een muziekstuk in een andere toonsoort spelen dan genoteerd staat

Trappen	de verschillende tonen van een toonladder
Treble	De hoogste stem in een koor of het hoogste instrument in een orkest
Tremolo	Trilling
Tremolo	Snelle en gelijkmatige herhaling van tonen op dezelfde toonhoogte of in een afstand van een octaaf
Triller	Versiering van een toon door de snelle, herhaalde afwisselingen tussen de hoofdtoon en de daarboven of daaronder liggende (halve) toon
Trio	Drie stemmen of drie instrumenten
Triool	Ritmisch figuur van drie gelijke noten op de plaats waar normaal twee noten komen
Tritus	Derde modus met finalis op fa. omvat de authentieke vijfde en de plagale zesde kerktoon
Troop	Van oorsprong melismatisch gezang, waarbij men echter op elke noot een lettergreep heeft gezet; razend populair tijdens de middeleeuwen
Troubadour	Rondtrekkende muzikant in de middeleeuwen
Trouvères	Beoefenaars van het kunstlied ±1150 in noordfrankrijk en de zuidelijke Nederlanden.
Tussenspel	Instrumentaal deel tussen b.v. het couplet en het refrein.
Tutti	Italiaans voor allemaal: met het hele orkest
Tutu	Rok voor de ballerina, gemaakt van vele lagen tule, die erg kort kan zijn of tot over de knie valt
Tyrolienne	Franse rondedans in driekwartsmaat
Tweklank	Een samenklank van twee gelijktijdig klinkende tonen
Unisono	Eenstemmig. Alle stemmen of een aantal stemmen spelen of

zingen tegelijkertijd dezelfde melodie. Deze kan ook een octaaf hoger gespeeld worden.

Ut	Franse benaming voor de do. Werd vroeger ook hier gebruikt.
Vals	Iets te hoog of iets te laag zingen of spelen van een toon. Het niet bereiken van een bepaalde toon
Valse	Franse benaming voor de wals
Variatie	Kleine verandering bij een herhaling van de oorspronkelijke melodie, waarbij de originele melodie herkenbaar blijft
Vaudeville	Toneeluitvoering met ingevoegde liederen
Verbinding	Boog die twee noten met elkaar verbindt. Als deze noten van gelijke hoogte zijn moet je deze als één geheel moet spelen. Zijn de noten van verschillende toonhoogte, dan moet je deze onafgestoten achter elkaar spelen.
Verdubbeling	Een melodie wordt in een andere stem in parallelle oktaven meegespeeld
Vergroting	Verandering van een melodie door haar notenwaarden te verlengen
Verkleining	Verandering van een melodie door haar notenwaarden te verkorten
Verisme	Italiaans operagenre met een realistische uitbeelding van de alledaagse omgeving.
Vers	Kort gebed, vaak ontleend aan een psalm. Zowel in de mis als in het officie
Versiering	Melodische of ritmische formules die de melodielij n verfraaien
Vespers	Avondgebed uit het officie
Vibratie	Het kleuren van de toon door hem te laten trillen
Vibrato	Het kleuren van de toon door hem te laten trillen
Vierklank	Een akkoord dat bestaat uit vier tonen die een opeenstapeling

	van tertsen zijn
Vijfde trap	Het akkoord dat gebouwd is op de vijfde toon van de toonladder
Villanella	Drieregelig volkslied met coupletten
Virelai	Korte, Franse dichtvorm met twee rijmklanken
Virga	Enkelvoudige noten, die alleen of in combinatie met elkaar of met andere noten gebruikt worden
Vocaal	Muziek uitgevoerd door stemmen
Volkslied	Traditioneel lied waarvan de componist vaak niet meer bekend is, maar dat in het hoofd van de mensen voortleeft.
Voorspel	Muzikale inleiding
Voortekens	De kruisen of mollen aan de sleutel die de toonsoort aangeven.
Voortspinnen	Het voortdurend verlengen van de melodie (muziek) door een afsluiting te vermijden.
Vorm	De indeling van een lied of een muziekstuk
Vormschema	Bijvoorbeeld ABACADAC'A: A is het refrein. B, C en D zijn telkens andere melodieën. C' is een variatie op C
Vulgaat	Latijnse vertaling van de bijbel
Wals	Snelle dans in driekwartsmaat
Weens rondo	Compositievorm met afwisselend refrein (rondothema) en couplet
Weense klassieken	Groep componisten uit de klassieke periode omstreeks 1720 tot 1815. Haydn, Mozart en Beethoven
Wereldmuziek	Muziek uit verschillende culturen en landen. Ook wel niet-westerse muziek genoemd
Windlade	Deel van het orgel. de windlade is een houten kist waarop orgelpijpen staan, die een centrale plaats in het orgel

innemen. De kist is in vakken verdeeld. Het aantal vakken komt overeen met het aantal toetsen op de manualen. Aan de onderkant van elk vak zit een opening voor het speelventiel dat in verbinding staat met een toets van een manuaal of pedaal. Aan de bovenkant zitten ook openingen. Het aantal komt overeen met het aantal registers. Op deze openingen staan de pijpstokken, waarop afhankelijk van het register één of meer orgelpijpen komen te staan.

Windvoorziening De lucht die via de windlade naar de orgelpijpen gaat komt uit de windvoorziening. Dit gebeurt met een elektrische ventilator

X en Y niets.

Zangspel	Toneelstuk met liederen
Zangthema	Het tweede thema van een sonate
Zapatcado	Snelle Spaanse dans in een driedelige maat
Zarzuela	Spaanse opera met gesproken dialogen
Zoronga	Spaanse volksdans in 6/8ste maat
Zortziko	Baskische volksdans in vijfdelige maat

Men kan ook naar de volgende site op internet gaan, gebruik Ctrl+L muisklik.

<http://www.hoorn.be/muziektermen.htm>